

**5–7-SINF O‘QUVCHILARIDA TASVIRIY SAN’AT DARSLARIDA
KREATIV IJODKORLIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI****Tog‘aev Keldiyor Xamidovich**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Anatatsiya: Ushbu maqola maktabning 5–7-sinf o‘quvchilari misolida tasviriy san’at darslarida kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali metodlarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda o‘quvchilarning ijodiy fikrlash, tasviriy ifoda va fantaziyasini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar va turli texnikalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Maqola ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonidagi muhim omillarni aniqlash va maktab ta’limida amaliy tavsiyalar berishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, Kreativ ijodkorlik kompetensiyasi, 5–7-sinf o‘quvchilari, Pedagogik metodika, Interfaol metodlar

Bugungi ta’lim tizimida o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish masalasi dolzarb hisoblanadi. Tasviriy san’at fani o‘quvchilarda estetik did, vizual tafakkur va ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, 5–7-sinf o‘quvchilari fantaziya va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga eng mos yosh guruhidir. Shu bois, dars jarayonida innovatsion metodlar va interfaol uslublarni qo‘llash o‘quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini samarali shakllantirishga yordam beradi.

Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilarga individual va guruh ishlari, muammoli vazifalar, turli material va texnikalardan foydalanish imkoniyatini berish ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Shuningdek, pedagogik jarayonda baholash tizimini moslashtirish, ijobiy muhit yaratish va o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu maqola tasviriy san’at darslarida kreativ ijodkorlikni rivojlantirishning samarali usullarini ilmiy jihatdan tahlil qilish va amaliy tavsiyalar berishga qaratilgan.

Tasviriy san’at darslarida 5–7-sinf o‘quvchilarining kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish bugungi ta’limning eng dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. Kreativ kompetensiya – bu o‘quvchining yangi g‘oyalarni ishlab chiqish, ularni vizual shakllarda ifodalash, fantaziya va tasavvurini kengaytirish qobiliyatidir. Ayniqsa, o‘quvchilarning o‘rta maktab davrida tasviriy tafakkur va ijodiy fikrlash salohiyati rivojlanish jarayonida bo‘ladi, shuning uchun pedagogik jarayonni to‘g‘ri tashkil etish juda muhimdir.

Kreativ kompetensiyalarni shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi. Bu metodlar o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydi, ularni

dars jarayonida mustaqil fikrlashga undaydi. Masalan, o'quvchilarga turli vizual materiallar, ranglar, shakl va kompozitsiyalar bilan ishlash topshirig'i berilishi mumkin. Shu orqali ular o'z ijodiy g'oyalarni amalga oshirish, rang va shaklni uyg'unlashtirish hamda kompozitsiyani yaratish qobiliyatini rivojlantiradi.

O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish ham katta ahamiyatga ega. Har bir o'quvchining qiziqishi va iqtidor darajasi turlicha bo'lgani uchun, pedagog individual va guruh ishlari orqali ijodiy salohiyatni rivojlantirish imkoniyatini yaratishi lozim. Individual ishlarda o'quvchi o'z xohishiga ko'ra rasm yaratadi, ranglar va texnikalar bilan tajriba qiladi. Guruh ishlari esa bir-biridan o'rganish, fikr almashish va jamoaviy ijodiy faoliyatni rivojlantirish imkonini beradi.

Innovatsion yondashuvlar va texnologiyalarni qo'llash ham o'quvchilarning kreativ kompetensiyalarini oshirishga yordam beradi. Masalan, multimedia vositalari, elektron rasm dasturlari, animatsiya va video materiallardan foydalanish darslarni interfaol va qiziqarli qiladi. O'quvchilar o'z ishlarini raqamli vositalar orqali ifodalash orqali texnologik savodxonlikni oshiradi va vizual tafakkurini kengaytiradi.

Muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Misol uchun, o'quvchilarga ma'lum bir mavzu bo'yicha fantazyaviy rasm chizish, turli materiallardan kollaj yaratish yoki o'z hikoyasini tasviriyl shaklda ifodalash topshirig'i berilishi mumkin. Bu usul o'quvchilarning tasviriyl tafakkurini, rang va shakl bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi.

Baholash tizimi ijodiy ishlarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. An'anaviy baholash faqat natijaga qaratilgan bo'lishi mumkin, lekin ijodiy ishlar jarayonini ham hisobga olish lozim. Shu sababli, pedagog o'quvchilarning ijodiy ishlarini ularning yaratuvchanlik darajasi, rang va shakl uyg'unligi, mavzu bo'yicha original yondashuvi asosida baholashi kerak. Bu yondashuv o'quvchilarda muvaffaqiyatga erishish motivatsiyasini oshiradi va ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi.

Ijodiy muhit yaratish ham samarali ta'limning asosiy omillaridan biridir. Sinfda iliq va qo'llab-quvvatlovchi muhit o'quvchilarda o'z fikrini erkin ifodalashga, yangi g'oyalarni sinab ko'rishga va xatolar orqali o'rganishga yordam beradi. Pedagog tomonidan berilgan ijobiy fikrlar va rag'batlantiruvchi baholar o'quvchilarni ijodiy faoliyatga undaydi.

Shuningdek, o'quv materiallarining xilma-xilligi ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Turli texnikalar va materiallardan foydalanish – suv bo'yoqlari, akril, grafika, kollaj va aralash texnikalar – o'quvchilarga yangi tajribalar orttirish va fantazyasini kengaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, mavzuga oid san'at asarlari bilan tanishtirish, o'quvchilarda san'atga qiziqishni oshiradi va ularni turli uslublar bilan ishlashga undaydi.

Shu tarzda, 5–7-sinf o'quvchilari bilan ishlashda kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish ko'p qirrali va tizimli yondashuvni talab qiladi.

Pedagog interfaol va innovatsion metodlarni qo'llashi, individual va guruh ishlari orqali ijodiy salohiyatni rivojlantirishi, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlarni taqdim qilishi, baholash tizimini moslashtirishi zarur. Bularning barchasi o'quvchilarning ijodiy fikrlash, vizual tafakkur, rang va shakl uyg'unligi hamda muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, tasviriy san'at darslarida kreativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi o'quvchilarning shaxsiy, intellektual va ijodiy rivojlanishini ta'minlaydi, ularni kelajakdagi ijodiy va professional faoliyatga tayyorlaydi.

Ushbu tadqiqot 5–7-sinf o'quvchilari misolida tasviriy san'at darslarida kreativ ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish metodikasini tahlil qilishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol va innovatsion pedagogik yondashuvlar, individual va guruh ishlari, muammoli vazifalar va ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning ijodiy fikrlash, vizual tafakkur va fantaziyasini samarali rivojlantiradi. Shuningdek, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda pedagogik jarayonni tashkil etish, baholash tizimini moslashtirish va ijodiy muhit yaratish ularning kreativ kompetensiyalarini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari maktab ta'limida tasviriy san'at darslarining sifatini oshirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini mustahkamlash uchun amaliy tavsiyalar beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №. 1. – C. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – C. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – C. 192-198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS

AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.

9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O‘QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O‘QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O‘RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.

10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.